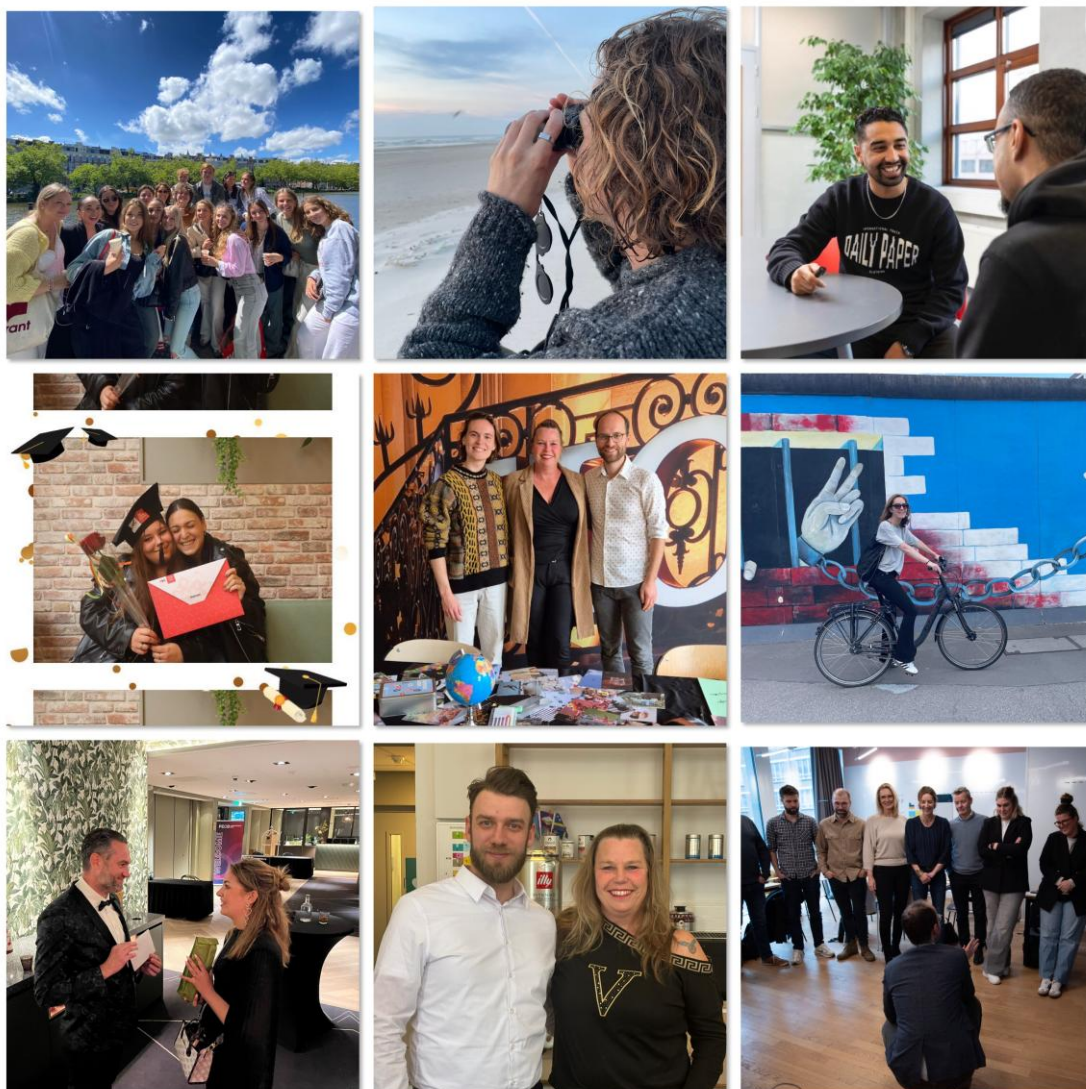

Docentportretten Persoonlijke Vorming (Subjectificatie)

Bijlage bij Pedagogische Handvatten

ONDERWIJS124

**House of
Hospitality**
Stichting

Inleiding

Hoe kunnen we studenten begeleiden, zowel in het onderwijs als het bedrijfsleven, naar goed werknemer- en burgerschap en hen tegelijkertijd ondersteunen in de zoektocht naar hun eigen authenticiteit?

Vanuit deze vragen zijn we een praktijkgericht onderzoek gestart. We werkten samen met docenten en praktijkopleiders uit het team On The Job van House of Hospitality. Via diepte-interviews brachten we hun dagelijkse praktijk in kaart. Deze zijn verwerkt tot zeven portretten, die hieronder zijn te lezen.

Uit de analyse kwamen drie terugkerende begeleidingspraktijken naar voren:

Vertragen

Vertragen is ruimte maken voor rust, reflectie en verdieping. In plaats van doorjagen naar de volgende opdracht, laat je stiltes toe, vertraag je het tempo of geef je studenten de tijd om iets te laten bezinken. Tijd om zich te verhouden tot hun omgeving: de lesstof, de groep, de wereld. Zo ontstaat er ruimte voor betekenisgeving.

Onderbreken

Onderbreken betekent dat je als begeleider iets doet of zegt waardoor het automatische leerproces even stopt. Je introduceert verwarring, stelt een onverwachte vraag of benoemt een botsing. Hierdoor ontstaat ruimte voor herbezinning en eigen positionering.

Ondersteunen

Ondersteunen is nabij zijn zonder over te nemen. Je biedt ruimte én structuur, bent betrokken en beschikbaar, maar laat het eigenaarschap bij de student. Ondersteunen is relationeel: het gaat om de ontmoeting waarin de ander zichzelf serieus genomen voelt.

In een los document formuleren we een serie pedagogische handvatten, die voortkomen uit de docentportretten. Het bevat aanwijzingen hoe je in het onderwijs kunt vertragen, onderbreken en ondersteunen, om persoonsvorming te stimuleren.

Deze pedagogische handvatten zijn hier te downloaden:

www.onderwijs124.nl/persoonsvorming-hospitality

Wat je ook meeneemt uit dit document — een reflectievraag, een herkenbare worsteling, een handvat voor morgen — we hopen dat het je helpt om in jouw rol als begeleider te blijven zoeken. Naar nuance. Naar betekenis. Naar contact.

En vooral: dat je jezelf daarin ook blijft ontmoeten.

~ Pieter Baay, Marieke van Belle & Bernie Thomas (projectteam mmv Sabine Zwikker)

Liever onder de studenten dan boven de stof

Bernie Thomas, mbo-docent bij hospitality (1/7)

Ik zie dat de studenten heel erg zijn zoals ik was. Een extreem consumerende houding. Alles wat je ze wilt meegeven, gaat op extrinsieke beloning. Dat werken we met ons onderwijs in de hand. Frontale lessen met schrijfpodrichtjes en deadlines. Ik bied de theorie aan en daarna mag jij gaan kijken hoe het in jouw stagebedrijf werkt. Allemaal over kennis en niet over zelfinzicht. Dat vind ik frustrerend, omdat ik iemand wil aanwakkeren. Waar is het ontdekkend leren en spiegelen?, vraagt Bernie Thomas zich af.

We maken in ons curriculum best gekke keuzes. Dan hebben ze één stage van tien weken. Waarin er volgens mij heel veel observatie nodig is. Ga eens kijken hoe iemand leidinggeeft.

‘We lijken net van die koeien, die allemaal tegelijkertijd de stal in moeten.’

Wat voor effect heeft dat op jou als werknemer? En wat neem jij daar dan uit mee? Als jij straks gaat leidinggeven aan die eerstejaars... Maar nee, het zijn allemaal kennisopdrachten op papier. Aan het einde mogen ze een leiderschapstest doen, terwijl ze dan nog helemaal geen leiding hebben gegeven. We lijken net van die koeien, die allemaal tegelijkertijd de stal in moeten. Dus ik zeg dan: jullie mogen alle opdrachten uit ChatGPT halen, dat maakt me niks uit. Maar ik voeg aan elke opdracht een beoordelingscriterium toe.

Namelijk: Wat betekent dit voor jou? Zo trigger ik ook degenen die geen leiding willen geven. Ook dan zitten er skills of ervaringen in die relevant voor je zijn. Ik wil ze motiveren om te kijken: what's in it for me? Constant die bewustwording teruggeven aan de student.

Of het werken met deadlines. De regel is dat je geen feedback krijgt als je de deadline niet haalt. En je moet vier voorgeschreven tussenstapjes halen richting het einde. Zo lineair. Ik vind dat heel erg, want degene die de deadline haalt, heeft vaak het minste feedback nodig. Het is degene die het niet haalt, die feedback nodig heeft. Dus ik zeg: Je mag vier momenten kiezen om iets op te leveren voor feedback. En dat vinden ze dan fijn.

Wij leiden pleasers op die zichzelf vergeten

De sociale code in de hospitality is hard. In de keuken moet je gewoon incasseren. Gordon Ramsay is echt nog niet ver weg. Dat is er nog bij sommige keukens. Dan kunnen wij de koks proberen te veranderen, maar je kunt ook zeggen: dit is een omgeving waarbij dat zo werkt. Onder druk is het knallen en daarna is het feest en dan drink je samen een biertje.

Je leert verlangens voor te zijn, nog voordat de gast iets vraagt, weet je al wat die wens is.

Maar ook richting gasten leiden we pleasers op. Laten we eerlijk zijn: ‘Klant is Koning.’ Je leert constant andermans verlangen te vertalen. Sterker nog, je leert de verlangens voor te zijn. Dus nog voordat de gast iets vraagt, weet je al wat de wens is. Dat betekent dat je zo bezig bent met wat de ander nodig heeft, dat je heel makkelijk jezelf daarin verliest en wegcijfert.

Daarom vind ik het zo belangrijk dat we niet alleen naar de kwalificaties kijken. Maar ook: wat is het gewenste sociale gedrag? En hoe vertaal je dit naar je eigen persoon? Ik vind het belangrijkste deel dat we naar de mens achter de student kijken. Dus een docent ziet een student en wat heb ik die student te leren? En een bedrijf ziet de student als werknemer en wat moet die werknemer kunnen? Het gaat mij om de mens achter de werknemer en de student.

Spiegelen is in jezelf zoeken

Dat contact met jezelf is belangrijk. Whitney Houston zingt: 'I believe the children are our future. Teach them well and let them lead the way. Show them all the beauty they possess inside.' Voor mij betekent die spiegel ook je eigen kracht en passie vinden. Dat je ergens in jezelf ook een held hebt. Vervolgens doe je daarmee niet alleen maar dingen die goed voor jezelf zijn. Niet vanuit individualisme, maar zodat je jouw authenticiteit kan behouden in het samen zijn. Dat je kan kijken waarop je vanuit eigen kracht kan aansluiten in het grotere plaatje.

Bevragen gaat voor mij om spiegelen en dat is ook iets van jezelf meegeven.

Ik hoor collega's zeggen dat ze bij mbo-niveau 2 een hekel hebben aan reflecteren en het dus maar niet doen. Dan denk ik: ze hebben ook een hekel aan toetsen en dat doen we toch ook? Sommige dingen zijn niet leuk, maar wel belangrijk. En inderdaad: doe dan geen schriftelijke reflectieopdracht volgens STAR of SMART, want wat heeft iemand aan die stapjes? Dan gaan ze heel spastisch een specifiek doel stellen. Het gaat over het gesprek aangaan. 'Wat doet dat dan met jou?' Dat vinden ze helemaal niet leuk om over te praten in het begin. Maar als je dat blijft stimuleren, zet je wel stapjes.

De neiging is dan om constant maar open vragen op studenten af te vuren. Omdat je als studentcoach zogenaamd geen tips mag geven. En dan blijven ze maar vragen stellen, omdat de student nog niet heeft gezegd wat de begeleider in diens hoofd heeft. Bevragen gaat voor mij om spiegelen en dat is ook iets van jezelf meegeven. Ik level met ze door iets van mijn eigen levenservaring te koppelen aan wat zij vertellen. Welke keuzes heb je in een situatie, wat koos ik en wat voor effect had dat? Niet dat je vanuit één waarheid je student ondersteunt, maar dat je het palet laat zien. En welke keuze maak jij dan zelf?

Als docent niet alwetend, maar kwetsbaar

Lieve docent, jij bent het. Die kunstenaar. Jij bent het die mag weten én niet-weten. Die niet overal het antwoord op hoeft te kennen, maar wel wil verkennen. Jij kan ruimte maken om samen te kijken.

De docent van vroeger was een soort alwetende. Ik laat zien dat dat onmogelijk is. En dat is bijna een performance op zich. Een vorm van spiegelen waarin ik mijn kwetsbaarheid laat zien. Ik ben daarin eerlijk over wie ik ben. Veel docenten denken dat ze elk antwoord moeten hebben voor de klas. Laatst kreeg ik in een student-evaluatie de feedback: 'soms hebben we het gevoel dat je niet boven de stof staat'. Toen bevestigde ik dat: Dat hoef ik ook niet. Jullie willen

leidinggevende in de hospitality worden, ik niet. Dat besef vonden ze heel leuk. En anderzijds hadden ze wel het gevoel dat ik hen zie en echt met hen in gesprek ga.

Ik weet niet of ik altijd het perfecte voorbeeldgedrag vertoon. Als je mijn directeur vraagt hoe ik omga met studenten, dan zal ze af en toe wel eens denken... Oh oh... Omdat ik bijvoorbeeld afwijkende meningen over thema's zoals COVID inbreng. Ik merk dat als je dat vanuit respect doet, dat er heel veel bespreekbaar is. Ik doe dat vanuit de groep, gewoon onder de studenten. En ik weet dat ik maturiteit meeneem, maar dat plaatst mij niet boven de student. Waar mogelijk doe ik dingen via het gesprek. Ook al is de opdracht 'schrijf over een held in leidinggeven', dan maak ik daar het liefst een klassikaal gesprek van. Dat vind ik tof. Dan heeft de een geen held en dan gaan anderen vragen stellen om die persoon te helpen om tot een held te komen. En dan was die ineens helemaal verrast dat haar oom dan toch wel een held voor haar was.

Niet om het ongemak heen werken, maar dat benoemen. Regen en zon is eigenlijk een tegenstelling, maar daaruit kan zoiets moois als een regenboog ontstaan. Ik wil ze laten merken dat ze trouw aan zichzelf mogen blijven; authentiek in samen zijn. Voor mij gaat dat terug naar het fundament van 'zijn met elkaar'. Niet per se inclusie of diversiteit. Dat is voor mij iets wat zo in de kern van iemand hoort te zitten, dat ik moeite heb met de termen. We maken er zoiets bijzonders van terwijl het gewoon in je hoort te zitten. In onze diverse en internationale hospitality branche is dat ook zo. Wees gewoon wie je bent, leer iemand kennen door diegene in de ogen te kijken en laat elkaar uitpraten. In onze polariserende samenleving moeten we weer in verbinding komen met elkaar, dus die empathie wil ik voorleven. Anders gaan we echt naar parallelle samenlevingen.

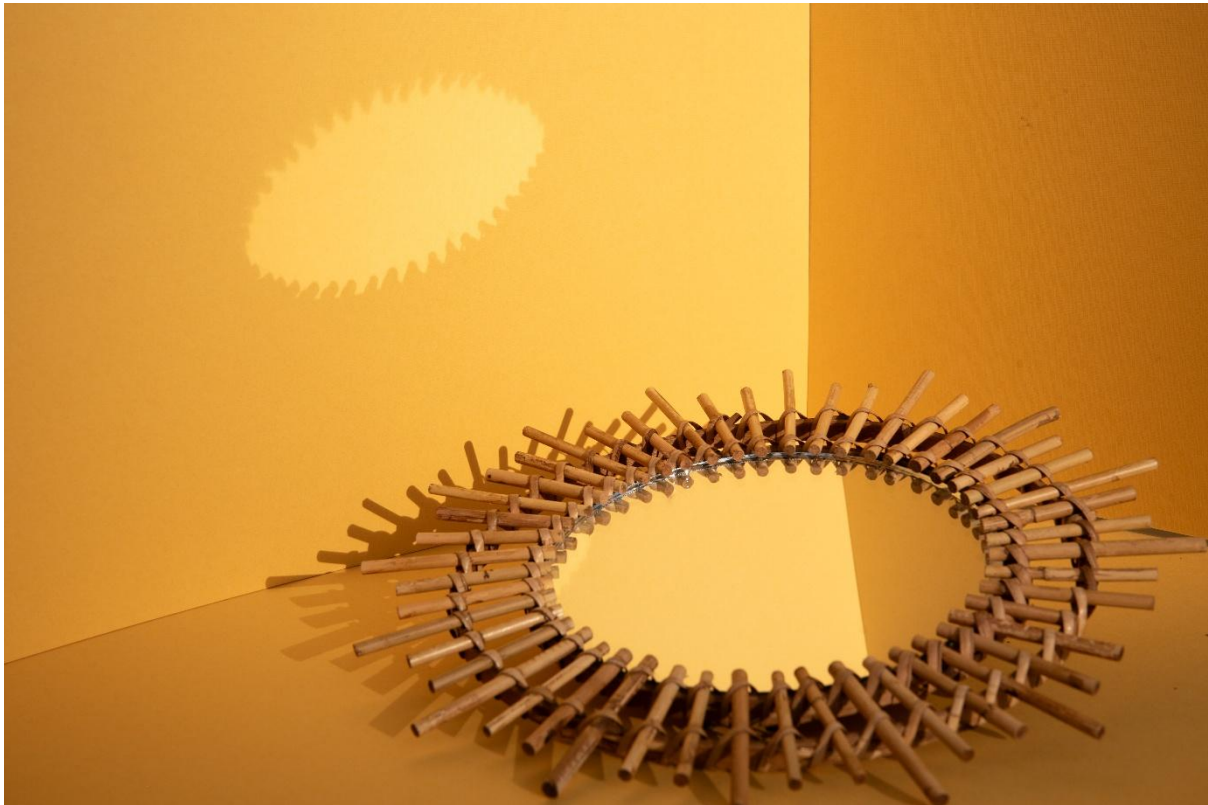
In het authentieke kan de horeca nog iets van het onderwijs leren. In de horeca ga je direct van probleem naar oplossing, want de gast is ontevreden. Je leert in het onderwijs wel door de U heengaan, en niet van A naar B. Die U-bocht is heel behulpzaam om ook te laten zien dat je even mag stilstaan bij: wat vind ik, waar sta ik voor en wat kan ik? Ik wens dat de studenten daar gevoel voor ontwikkelen. Dan hoef je op een gegeven moment niet eens meer zo bewust te reflecteren; dan leef je zo.

De vraag van X aan Bernie was: Hoe zorg je ervoor dat studenten on the job ook de meerwaarde van burgerschap en LOB proeven?

Door het dus te integreren en door docenten aan te blijven spreken. Het is grappig want ik merk dat ik in gesprek met hen vertraag. Ik ben een snel denkend persoon, maar zij zijn nog sneller. Zij komen net de horeca uit, ik ben er inmiddels alweer 23 jaar uit. In het onderwijs leer je door een U heen te gaan, en niet van A naar B. Dat laatste leer je in de horeca: 'er is een probleem, dat moet jij nu oplossen, want de klant is ontevreden'. Het is goed om meerdere opties te bekijken voordat je een keuze maakt. Misschien stemt de gast wel in met je voorstel, maar had je een veel mooiere oplossing kunnen bedenken als je er iets meer tijd voor had genomen.

Bernie stelt de vraag aan Natasja: Wat is ervoor nodig om je comfortabel genoeg te voelen om je eigen ongemak te kunnen benoemen.

De zonnespiegel

‘Ik heb ChatGPT gevraagd om een voorwerp voor me te bedenken. Eerst heb ik mijn persoon gekarakteriseerd en daarna het liedje van Whitney Houston’s ‘greatest love of all’ toegevoegd. Toen kwam hij met een zonnespiegel. Het is wel grappig want, die spiegel betekent wel iets voor mij. Reflecteren en feedback geven komt erin naar voren. En je eigen kracht vinden. Dat wil niet zeggen dat je alleen maar dingen moet doen die voor jezelf goed zijn. Want ik vind nog steeds dat je het samen moet doen, maar wel vanuit eigen kracht, eigen passie’.

Een uitnodiging jezelf te zijn

Natasja Halsema, mbo docent bij Hospitality (2/7)

Ik ben Natasja en ik ben docent en zorgcoördinator. Al meer dan twintig jaar geef ik les op het mbo. De diversiteit in het beroepsonderwijs vind ik mooi. Ik heb een achtergrond als docent economie en ben nu ook zorgcoördinator. Als zorgcoördinator spreek ik veel docenten en studenten. Ik zie waar hun passies liggen en hun zorgen.

‘Hé Halsy!’ Zo komen mijn studenten vaak binnen wapperen op mijn kantoor, om even hun dingetjes te vertellen. Ik hoop dat mijn plek een plek kan zijn van zachtheid en warmte. Waar ze even kunnen zitten met een kop thee. De boodschap is voor mij: we zijn allemaal een onmisbaar onderdeelje van een heel groot geheel. We zijn allemaal uniek, daarom is het belangrijk om jezelf te zijn. Jezelf zijn is iets wat studenten moeten ontwikkelen. In het eerste jaar willen studenten allemaal op elkaar lijken: met dezelfde haren, kleren en filters op sociale media. In mijn werk ontmoet ik jongeren die allemaal uniek en verschillend zijn. Door als docent mezelf te zijn en een warme lichte plek te creëren, nodig ik mijn studenten uit om ook zichzelf te zijn.

Als zorgcoördinator heb ik ook gesprekken waar veel moeilijkheden naar boven komen. Dan vind ik het belangrijker om de lichte kant te benadrukken én zelf te belichamen. Laatst was er een student met allemaal problemen. Ze komt weinig op school en we merken dat wat ze vertelt niet klopt. Dan kan je zeggen: ‘ze liegt’. Maar ja, wat is waarheid? Blijkbaar is dat nu hoe

***‘Het richten op
iemand's
overvloed werkt
als een soort
magisch kompas’***

ze het beleeft of is het nodig het verhaal zo te verdraaien. Ik wil niet aan waarheidsvinding doen, ik ben vooral benieuwd: ‘wat speelt hier?’ Ik stel in zo’n gesprek liever vragen waar ze even lucht van krijgt. Mijn insteek is niet in het drama meegaan en wroeten, maar om in nieuwsgierigheid de mens te zien en van daaruit te kijken. Waar haal je wel energie vandaan? Waar zit jouw grote overvloed? Waar ga je wel op aan? En kan ik jou helpen dat meer in te zetten. Het is een manier om in je kracht te komen en te heroriënteren. Het richten op iemand's overvloed werkt als een soort magisch kompas.

Dit kompas leidt niet naar het Noorden, maar naar een mooie levensweg. Het geeft richting in de zoektocht naar waar je het prettig hebt, waar je jezelf durft te ontwikkelen en jezelf kan zijn.

Een liefdevol zicht komt niet vanzelf

Het vraagt van de docent om de student in een liefdevol zicht te zien. Op sommige momenten is het harder werken dan anders, bijvoorbeeld wanneer mijn blik bepaald wordt door persoonlijk leed. Dan probeer ik mezelf extra bewust te zijn van mijn houding door mezelf te bevragen: zie ik de student wel binnenkomen, kan ik echt even tijd nemen voor deze persoon? Ik geloof wel dat het een houding is die je kan trainen. Ik probeer me bijvoorbeeld elke dag op weg naar school te focussen op dingen die me raken. Vanmorgen stond ik naast

iemand met een klein hondje in een rugzak, zijn pootjes op de schouder. Zo eentje met van die mooie flaporen en nieuwsgierige oogjes die me af en toe aankeken. Nou dan gaat mijn hart knoerd open! Het allermoeilijkste vind ik docenten die dat niet meer lijken te zien. Van wie ik vooral gemopper hoor: ‘die deugt niet’, ‘die is lastig’ of ‘die past niet in deze opleiding’. Dat vind ik het allerzwaarste in het werk.

Niet-weten

Lieve docent, jij bent het. Die kunstenaar. Jij bent het die mag weten én niet-weten. Die niet overal een antwoord op hoeft te kennen, maar wel wil verkennen. Jij kan ruimte maken om samen te kijken. Hey jij daar, zoek je mee?

‘Je zou ook kunnen geloven dat de weerspiegeling de wereld is’

Ik sta eigenlijk heel kinderlijk in het leven. In de herfst kijk ik vaak naar de reflecties in de plassen water en denk: je zou ook kunnen geloven dat de weerspiegeling de wereld is. Het ziet er namelijk ook heel echt uit. Dit zijn de momenten waarop ik bewust word van mijn perspectief op de wereld.

Mijn perspectief wil nog niet zeggen dat het de waarheid is. Ik vind niet-weten veel waardevoller dan weten. Wat is waarheid of wat is een visie? Dat is allemaal periode-afhankelijk, persoon-afhankelijk en afhankelijk van hoe je bent opgegroeid. Het is afhankelijk van je bubbel, de mensen waar je tussen zit. Ik vind het belangrijk om het weten uit te dagen. Mijn lessen gaan nu over het maken van een ondernemingsplan. Enerzijds heeft het een deel wat studenten moeten beheersen: hoe maak je een begroting en weet je wat bepaalde termen betekenen? Maar waarom kiest iemand voor die ondernemingsvorm? Of voor zo’n concept of doelgroep? Ik vind het interessanter om te kijken: wat weten we niet en welke opties zijn er allemaal, wat kies jij en waarom? Daarom doe ik zoveel mogelijk aan ontdekkend leren. Ik laat ze veel met elkaar in gesprek gaan. Zodat ze uitwisselen welke keuzes je hebt en waarom je een bepaalde keuze zou maken. Dat werkt volgens mij veel beter dan alleen maar zenden. Dan gaan mensen uit. Dat ga ik zelf ook.

Omgaan met ongemak

De vraag van Bernie aan Natasja was: Wat is ervoor nodig om je comfortabel genoeg te voelen om je eigen ongemak te kunnen benoemen?

Ik spreek ook studenten die eruit gestuurd zijn, ergens ontevreden over zijn, of waarover gemopperd wordt. Ik vind het dan interessant om van hen te horen: ‘wat gebeurde er dan?’ Ik hoor van hen dat het goed gaat wanneer de docent zich kwetsbaar op durft te stellen en zichzelf durft te zijn. Die eerlijk zegt: ‘ik heb geen tijd gehad om het na te kijken’, of zegt ‘ik vind het nu heel naar hoe je tegen mij doet, dit raakt me, zullen we dat straks even uitpraten?’. Deze docenten hebben zoveel meer binding met studenten en studenten pikken daar veel meer van. Het is een valkuil om vanuit ongemak in de hiërarchie te

‘Het is een valkuil om vanuit ongemak in de hiërarchie te schieten als er een conflict is’

schieten als er een conflict is. Bijvoorbeeld door te benadrukken dat een student wel u moet zeggen en met twee woorden moet praten. Dan is namelijk het hele gesprek weg.

Wat mij betreft hoeft je ongemak niet altijd expliciet te benoemen. Er zijn ook studenten die mij raken, waar ik zelf heel ongemakkelijk van word. Dat zijn studenten die veel oordelen en negatief zijn over anderen, omdat dit tegen mijn levensvisie ingaat. Ik probeer dan mezelf te gronden en te onderscheiden wat mijn stuk is. Want wat buiten mij is binnen: waar ik tegenaan loop, speelt ergens ook in mezelf. Dan stel ik mezelf de vraag: kan ik op een zuiverdere manier naar jou kijken en daarop doorvragen?

Natasja wil graag weten van Rutger: Wat is er fijn aan routine en automatische piloot en hoe zorg je dat je daar nog buiten kan, dat je nieuwsgierig kan blijven?

De dekensjaal

Welk voorwerp staat voor jou symbool voor jouw rol als docent/begeleider?

Ik ben zelf een enorme koukleum dus ik heb deze altijd op mijn werk liggen om lekker in weg te kruipen. De dekensjaal staat tegelijkertijd symbool voor de warmte en veiligheid die ik wil bieden...en de zachtheid. Het is een uitnodiging: 'kom maar eventjes in de zachtheid'. 'Kom maar even onder mijn vleugeltjes'.

Nieuwsgierigheid aanwakkeren

Rutger van den Berg, jongerenonderzoeker bij Youngworks (3/7)

Ik werk als jongerenonderzoeker bij YoungWorks. Al meer dan tien jaar doe ik onderzoek naar de interactie tussen jongeren en hun volwassen omgeving. Af en toe geef ik les binnen het beroepsonderwijs en op een Weekendschool. In mijn werk probeer ik docenten bewuster te maken van hun vormende rol in het leven van jongeren. Ik spreek veel jongeren en zie waar hun passies en zorgen liggen.

Wat mij het meest opvalt is de neiging om 'de jeugd van tegenwoordig' te zien als een groep, als een generatie. Docenten beseffen dat er individuele verschillen tussen jongeren zijn, maar spreken tegelijkertijd ook over 'ze zitten wel heel veel op hun telefoon', of 'ze willen allemaal alleen maar snel rijk worden'. Terwijl al het wetenschappelijk onderzoek naar generatiedenken laat zien dat dat niet klopt én risico's met

*'Zonder
nieuwsgierigheid naar
studenten kun je je
vak niet goed
uitoefenen'*

zich meedraagt. Ik probeer dat generatiedenken te doorbreken door de diversiteit van jongeren te tonen. In die diversiteit valt van alles te leren. Wat laten jouw studenten jou eigenlijk zien? Hoe kun je dat duiden? En wat betekent dit voor jou als docent? Hoe kun je nieuwsgierig zijn naar studenten en hoe kun jij nieuwsgierigheid bij studenten aanwakkeren? Zonder nieuwsgierigheid naar studenten kun je je vak niet goed uitoefenen. Je kunt dan geen verbinding maken en zonder die verbinding lukt het je niet om kennisoverdracht voor elkaar te krijgen. Ook in het proces van subjectificatie kun je niets betekenen als je de persoon, en de context waarin diegene opgroeit, niet ziet.

*'Jongeren hebben
een spiegelende
rol. Zij
weerspiegelen
datgene wat er in
de wereld gebeurt
en waar zij zich toe
te verhouden'*

Nieuwsgierigheid aanwakkeren betekent voor mij aandachtig kijken naar waar jongeren mee bezig zijn. Jongeren hebben een spiegelende rol. Zij weerspiegelen datgene wat er in de wereld gebeurt en waar zij zich toe te verhouden hebben. Jongeren kun je zien als een seismograaf; een machine die seismologen gebruiken om trillingen in de aarde te meten. Jongeren reageren extremer op de wereld om zich heen omdat ze zoekende zijn. Hierdoor zijn trillingen in de samenleving extremer zichtbaar in jongeren. Trillingen in de jongerencultuur zijn een oproep aan ons als volwassenen. Het is fascinerend om te bedenken wat er

achter die trillingen zit en daarover met jongeren in gesprek te gaan.

Onderwijsprofessionals geven een stukje van de wereld vorm. Het onderwijs is de wereld die de jongere op dat moment kent. Dat bepaalt zijn mensbeeld, zijn blik op de wereld en zijn rol in de wereld. Hetgeen jij kiest en aanbiedt zet de jongeren op een spoor. Wat er aan het einde van dat spoor ligt is open, dat weet je nog niet en is als een kunstwerk. De jongere heeft zelf de verantwoordelijkheid om als dat kunstwerkje de wereld in te gaan, te interacteren met die wereld en daar zijn weg in te vinden. Hier stopt de verantwoordelijkheid van de onderwijsprofessional. De invloed van het onderwijs is hiermee extreem groot, maar geen

eindverantwoordelijkheid. Als onderwijsprofessional is het belangrijk om je bewust te zijn van de invloed die je hebt en daarin tegelijkertijd bescheiden te zijn.

Als docent ontdekte ik manieren van werken die bij kunnen dragen aan het aanwakkeren van nieuwsgierigheid bij studenten. Zo merkte ik dat mijn enthousiasme voor de lesstof aanstekelijk werkte en bijdroeg aan enthousiasme bij de jongeren. Mijn houding en rol waren belangrijker dan de stof die ik onderwees. Je kunt twee docenten naast elkaar zetten die hetzelfde onderwijzen maar bij de ene persoon gebeurt er iets anders dan bij de ander. Kennisoverdracht kun je dus niet los zien van jezelf als persoon. Om die reden vind ik het belangrijk om vanuit mijn eigen ervaringen les te geven en jongeren zelf ervaringen op te laten doen door het creëren van een identificatiemogelijkheid. Bij het geven van een onderzoeksvak probeerde ik hen daarom te laten inleven in de rol van onderzoeker en hen te laten doorleven hoe dat zou zijn. Aan het einde van de lessen hadden zij een aantal competenties ontwikkeld maar ook geproefd van de wereld van onderzoek en wisten ze of dat wel of niet bij hen paste.

Het aanspreken van nieuwsgierigheid zorgt ervoor dat je jonge mensen op bijna alle thema's enthousiast kunt krijgen. Jongeren hebben van nature een nieuwsgierige, onderzoekende aard. Zij willen de wereld om zich heen begrijpen. Jongeren die niet nieuwsgierig overkomen, zitten eerder in een fase dat ze hun wereld liever overzichtelijk en klein houden, omdat ze de wereld daarbuiten te complex en eigenlijk te spannend vinden. Maar ook diegenen hebben interesse in het begrijpen van de wereld, want er is niets lekkerder dan het gevoel dat jij de wereld iets beter begrijpt. Toch moet je als docent accepteren dat je niet iedereen mee kunt krijgen. Hier kunnen verschillende redenen voor zijn. Het kan te maken hebben met interesse, stress, of door de thuissituatie. Je hebt daar geen controle over. Uiteindelijk relativeer ik het op deze manier voor docenten. Mijn advies aan docenten zou zijn om in de klas op individueel niveau te gaan voor het hoogst haalbare per persoon. Wat je wil is dat studenten een ervaring opdoen en dat ze daarbij een moment van reflectie hebben. En of je ze hét licht hebt laten zien of één straaltje licht is uiteindelijk beide goed.

‘Jongeren hebben van nature een nieuwsgierige, onderzoekende aard’

Aandachtig kijken naar jongeren

Als docent moet je erkennen dat er een verschil in referentiekader: daartoe heb je je als docent te verhouden

Docenten komen bij mij om de leefwereld van hun studenten beter te begrijpen. Ik laat hen veelvoorkomende problematieken zien zoals jongeren die ongeduldig zijn in de les. Docenten klagen erover dat leerlingen steeds sneller een cijfer willen, maar er steeds minder voor willen doen. En dan laat ik zien: ‘hoe komt dat dan?’ Als je kijkt naar de wereld waar jongeren opgroeien is het op het gebied van consumptie steeds sneller en gemakkelijker geworden door mobiel internet. Daardoor hebben jongeren andere

verwachtingen en kunnen ze op jou als oudere persoon ongeduldiger of verwender overkomen. Zij hebben die eerdere ervaring niet en hebben een ander referentiekader. Zij nemen die consumptiehouding mee naar school. Zij zijn gewend dat dingen makkelijker en sneller moeten kunnen gaan en haken af wanneer het hen veel moeite kost. Als docent moet je dat doorzien en erkennen dat het een verschil in referentiekader is en dat jij je als docent daartoe hebt te verhouden. Tegelijkertijd heb jij de vormende rol om aan jongeren uit te leggen waarom iets niet kan zoals bijvoorbeeld snel een cijfer willen. Dat vraagt om een manier te vinden die voor hen begrijpelijk is en de tijd nemen om daarover het gesprek aan te gaan. Uiteindelijk gaat het er dan om dat je verbinding maakt met de jongere, vragen en behoeften erkent en uitlegt waarom het gaat zoals het gaat. Daarmee is het vaak opgelost. Dat kost alleen extra tijd en daar lopen docenten tegenaan. En dan kom je bij de rol van een docent.

Is het belangrijk dat je jongeren door alle leerdoelen jakkert terwijl er niets blijft hangen, ze gefrustreerd raken omdat ze niet in het systeem mee kunnen of willen? Of is het belangrijk dat je hen daadwerkelijk iets meegeeft over de wereld waarin zij aan het leren zijn? Voor die kant van onderwijs moet meer ruimte zijn. Het vraagt een bepaalde eigenzinnigheid van docenten om het onderwijs op een andere manier in te vullen. In technische mbo-opleidingen kom je die eigenzinnigheid al tegen. Studenten moeten dan bepaalde dingen in een werkplaats maken waar ze geen zin in hebben. Wanneer een docent dat opmerkt kan een opdracht voor een student worden aangepast en mogen ze eenzelfde techniek toepassen op een ander product zoals bijvoorbeeld hun eigen scooter. Het is belangrijk dat er individuele begeleidingstijd is zodat docenten binnen bepaalde kaders kunnen afwisselen om beter aan te sluiten bij jongeren.

De wereld van de student oprekken

Ja, docent, jij bent het, die kunstenaar. Jij bent het die een blik aan wereldbeelden kan opentrekken, daar waar ik nieuwsgierig naar ben of waar ik nog helemaal niks van wist. Jij kan aanwijzen. Hé jij daar, kijk eens hier.

De wereld van jongeren is eigenlijk nog superklein. Van nature zijn zij gemotiveerd om die wereld op te rekken. Onderwijs is één van de weinige plekken waar jongeren *moeten* zijn en waar zij in aanraking gebracht kunnen worden met werelden en wereldbeelden die ze nog niet kennen. Als docent kun je de wereld oprekken door een grotere diversiteit aan beelden te brengen. In de wereld waar jongeren nu opgroeien is dat essentieel. De wereld is steeds complexer en mensen hebben in het algemeen de neiging om de wereld wat klein te maken, zodat zij grip houden. Voor jongeren is dat nog extremer, want die wereld is groot, daarin gebeurt van alles en zij moeten hun weg daar nog in vinden. Het is dan makkelijker om je te focussen op gelijkgestemden in je eigen bubbel. School is dan dé plek waar je die wereld op kunt rekken. Het is goed dat er dan een docent zegt: ‘Hey, ben je daarmee bezig? Interessant! En ken je dit ook?’. En als een student dan aangeeft het niet te kennen en vraagt of hij ergens naar moet kijken dat de docent zegt: ‘Ja, daar moet jij naar kijken!’. Als ze het dan niets vinden, dan is dat

***‘School is dé
plek waar je
die wereld op
kunt rekken’***

oké. Voor de persoonsontwikkeling van mensen is dat goed. Je moet alle kleuren van het leven ergens een keer meekrijgen.

Een voorbeeld van het oprekken van die wereld is de Weekendschool. Op zondag komen professionals uit verschillende vakgebieden lesgeven aan jongeren uit achterstandswijken. In dit concept gaat het erom jongeren toegang te geven tot werelden waar ze eigenlijk geen toegang toe hebben. Zo kan er dan bijvoorbeeld een rechter komen om te vertellen wat zijn werk inhoudt. Wanneer jij opgroeit in een achterstandswijk is de kans klein dat jij in jouw omgeving een rechter hebt zitten. Het verschil met het onderwijs is dat onderwijs meer gaat om kennis te laten nemen van werelden waar ze nog geen interesse in hebben.

Het zit hem in het aanspreken van nieuwsgierigheid die er al wel is, maar er is nog niets geweest om hen daarover na te laten denken. En dat is dus die 'hey jij nou, kijk eens hier'. Je kunt hen ergens op wijzen zodat zij daarnaar kijken. Vervolgens is jouw rol als docent om met hen op die ervaring te reflecteren zodat zij die van betekenis voorzien. Dat geldt ook voor mijn werk richting professionals. Ik zie het niet als mijn taak om tegen docenten te zeggen wat ze wel en niet moeten doen. Uiteindelijk wil ik hen een manier van kijken naar jongeren meegeven en bewuster maken van de impact die ze in de belevingswereld van jongeren hebben. Zodat zij studenten weer kunnen laten kijken naar hun bijdrage aan de wereld.

'Een niet-nieuwsgierige docent vind ik bijna onmogelijk om voor te stellen'

De vraag van Natasja aan Rutger was: 'Wat is fijn aan routine en de automatische piloot en hoe zorg je ervoor dat je jouw nieuwsgierigheid als docent blijft behouden?'

De routine komt voort uit dat je met elkaar een consensus hebt gevonden in wat je vindt dat onderwijs moet doen. Je hebt bijvoorbeeld met elkaar een invulling van een curriculum of een vak gekozen en daarvoor een methode gevonden. Vanuit praktisch oogpunt is routine handig want je houdt de hoeveelheid maatwerk hiermee binnen de perken. Het routinematige kan wel ten koste gaan van de kennisoverdracht en de socialiserende functie van het onderwijs. Die nieuwsgierigheid heeft te maken met subjectificatie.

Een niet nieuwsgierige docent vind ik bijna onmogelijk voor te stellen. Je hebt te maken met een hele diverse groep mensen. Jongeren geven jou een blik op de wereld die je zelf niet kunt hebben. Als docent moet je in gesprek gaan met jongeren zodra je je over hen verbaast. En je blijft nieuwsgierig doordat jongeren, door de jaren heen, blijven weerspiegelen wat er gebeurt in de wereld om hen heen.

Rutger wil graag weten van Sergej: Hoe ga je om met het vinden van een balans tussen individuele aandacht voor de student versus de verantwoordelijkheid als docent om een groep de studenten door een lesprogramma te loodsen?

Een spiegeltje

Welk voorwerp staat voor jou symbool voor jouw rol als docent/begeleider?

Mijn voorwerp is een spiegeltje, omdat ik de jongerencultuur zie als een reflectie van de wereld waarin we leven. Ik kijk heel aandachtig naar waar jongeren mee bezig zijn. Dat doe ik omdat jongeren in mijn ogen

een spiegelende rol hebben. Zij weerspiegelen datgene wat er in de wereld om ons heen gebeurt. Bij hen komt de wereld rauwer binnen, waardoor ze daar wat extremer op reageren. Jongeren hebben dus een reflecterende signaalfunctie.

Een weg banen

Sergej Sheer, docent en praktijkonderzoeker bij ROC van Amsterdam (4/7)

Ik werk sinds zeven jaar binnen het MBO als docent en onderzoeker. Ik heb een achtergrond als docent economie en ben nu coördinator bij Huis van Talent. Ik spreek veel studenten en zie wat hun passies en hun zorgen zijn.

Ik probeer voor studenten een weg te banen en inzicht te geven in wat er allemaal mogelijk is. Het belangrijkste om in het onderwijs aan te zwengelen vind ik dat studenten leren dat ze al doende ervaringen opdoen en zichzelf beter leren kennen. Leren wat je leuk vindt, wat jou drijft en waar je energie van krijgt. Waar ligt een bepaalde natuurlijke nieuwsgierigheid? Wat vind je belangrijk? Studenten houden er bepaalde denkbeelden of verwachtingen op na, van de maatschappij, van hun ouders of van andere mensen uit hun directe omgeving. Ik probeer hen te laten zien dat de bestemming niet altijd vast hoeft te liggen: er zijn meerdere wegen die naar Rome leiden. De persoonsvorming zou bij de Entreeopleiding voorop moeten staan naast de vakgerichte vorming omdat daar het meeste te doen is. Vanuit mijn rol probeer ik daaraan een positieve bijdrage te leveren.

‘Leading by example’ is mijn manier om studenten te helpen een weg te banen. Ik neem hen mee in mijn verhaal: mijn achtergrond, de kansen die ik heb gekregen, de omstandigheden, de stappen die hebben geleid tot wat ik nu doe. Ik hoop dat dit inzicht geeft in de mogelijkheden die zij hebben en waartoe dat kan leiden. Ik vind het belangrijk dat ik mij afvraag wat er schuilgaat achter de façades en rookgordijnen die studenten vaak optrekken. Ik probeer daarachter te komen door (door) te vragen, en ook te delen. Door mezelf kwetsbaar op te stellen, door studenten mee te nemen in wat er in mij en mijn leven omgaat en de dingen waar ik tegenaan ben gelopen of te verbergen heb gehad. Hoe meer ik van mezelf prijsgeef, hoe meer ik ook van studenten terugkrijg. Door compassie te tonen en zelf dingen te delen, hoop ik te laten zien dat het loont om samen te werken.

‘In alles wat ik doe, probeer ik het belang van verbinding en samenwerking uit te dragen’

Je hebt anderen nodig om je weg te banen. In alles wat ik doe, probeer ik daarom het belang van verbinding en samenwerking uit te dragen. Het grootste gedeelte van de les bevind ik me onder de studenten. Ik sta maar kleine delen van de les voor de klas. Ik zie bij onze studenten dat ze erg op zichzelf zijn. Vanaf jonge leeftijd zijn ze vaak letterlijk op zichzelf aangewezen en dat wordt dan een bepaald

mechanisme van ‘ik heb niemand nodig en dop mijn eigen boontjes.’ Maar als je echt stappen wil zetten dan kan het bijdragen als je daar mensen in meeneemt. Ik probeer studenten daarvan bewust te maken door praktijkvoorbeelden uit hun leven te bespreken. ‘Je zei dat je niemand nodig had, maar al je klasgenoten hebben het ingeleverd. En omdat jij niet in de

‘Hoe meer ik van mezelf prijsgeef, hoe meer ik ook van studenten terugkrijg’

groepsapp wilde, heb jij die informatie niet meegekregen.' Ik laat hen dus zien wat de consequentie is van alles in je eentje doen en wat het op kan leveren als ze bepaalde dingen delen of toch in verbinding stonden. Er zijn veel studenten die het niet heel breed hebben. Wanneer je dit aangeeft bij jouw mentor, aangemeld wordt bij de budgetcoach en dan toch een laptop krijgt komt dat jou, jouw studie en ontwikkeling ten goede. Als je de vraag durft te stellen of jezelf kwetsbaar durft op te stellen ligt het letterlijk voor het oprapen.

De doelgroep van niveau 1 en 2 denkt soms dat niemand op hen zit te wachten in het werkveld. Ook dat vraagt om een weg banen. Studenten probeer ik mee te laten denken in ontwikkelingen in het werkveld. En de bedrijven mee te laten denken in de ontwikkelingen met betrekking tot de studenten. Ik voer gesprekken met stagebedrijven om hen bewust te maken van de studenten die zij binnenhalen. De stagebedrijven kunnen wel willen dat de studenten

meegaan in hun stramien, maar met deze grote verschillen in culturen en generaties gaat dat niet werken. Zij moeten beter afstemmen met de diversiteit van de doelgroep zodat studenten zich beter thuis voelen. En wanneer zij zich beter thuis voelen gaan zij ook harder lopen voor deze mensen. Als je daarin als werkgever investeert zal dat zich terugbetalen. Generatie Z heeft daar een soort doorbraak in afgedwongen door te zeggen: 'dit zijn wij, dit vinden wij belangrijk en jullie luisteren maar naar ons in plaats van wij naar jullie.' Het is soms ook goed om de verwachting van studenten iets te beteugelen. Niet de dromen. Droom groot! Maar kijk wel ook naar: wat is mogelijk, wat is te verwachten en wat is realistisch? Ik probeer nooit te zeggen dat iets niet kan, dat je iets niet moet doen of moet willen. Ik stel vragen over hoe zij denken over de stappen die nodig zijn om ideeën te realiseren.

'Ik probeer nooit te zeggen dat iets niet kan, maar stel vragen over hoe zij denken over de stappen die nodig zijn om ideeën te realiseren'

Het vraagt ook een weg te banen door alle invloeden waar jongeren aan zijn blootgesteld, via sociale media en hun netwerk. Ik wil studenten zicht laten krijgen op basis waarvan ze een bepaalde mening vormen. Ik wijs hen erop dat ze zich goed laten informeren vanuit meerdere bronnen en de kwaliteit van de informatie wegen. Ik doe dat door hen te laten zien dat nieuwszenders verschillende dingen zeggen over hetzelfde item. Ik probeer hen te laten kijken zonder hun persoonlijke overtuiging daarin mee te nemen. Ik stel vragen zoals: hoe kom je aan deze informatie, van wie komt die informatie, met welk doel denk je dat die informatie aan jou gegeven wordt, kun je dat afwegen tegen andere dingen? En als de student dan nog steeds zo overtuigd is van zijn mening dan is dat waarschijnlijk een mening die bij hem past.

Stap voor stap

Scherpe docent, jij bent het. Die kunstenaar. Jij bent het die iets kan scheppen wat er nog niet was. Die kan spelen met vorm, dramaturgie, esthetiek, met samenspel. Jij kan raken waar anderen misschieten. Hey jij daar, scheppen we samen?

In de kern gaat het mij om samen scheppen. Het hoeft nog niet duidelijk te zijn waartoe het leidt, maar dat het wel ergens toe leidt. Ik vind het belangrijk dat er stap voor stap vooruitgang wordt geboekt. Ik vraag aan studenten het beste van zichzelf te laten zien, ergens energie in te leggen om daar zelf voldoening uit te halen in plaats van alleen te doen wat er van je wordt

‘Ik laat zien dat ik erin blijf geloven zolang zij er ook in geloven’

verwacht. Ik probeer intrinsieke motivatie aan te wakkeren. Ik laat hen zien dat ik erin geloof en in blijf geloven zolang zij er ook in geloven. Ik blijf mijn best doen. Ze hebben mijn telefoonnummer en ze mogen me altijd bellen. Dus ik ben bereikbaar en beschikbaar. Op den duur moet het wel iets op gaan leveren. Als ik merk dat dat niet gebeurt, dan ga ik het gesprek aan om te kijken wat er speelt en wat we vanuit school of stage kunnen doen. Condities scheppen dat het wel lukt. Kijken naar

wat haalbaar is voor deze student. Die geleidelijke weg leidt in mijn optiek ook tot resultaat. Het is dan misschien niet het uiterst haalbare, maar als er maar stappen vooruit worden gezet.

Ik doe het voor

Wat ik als docent doe in relatie tot de student wordt verbeeld door twee stiften. Ik heb altijd twee stiften bij me. Ik geef daarmee het voorbeeld. Het enige dat ik van studenten vraag is dat zij een pen meenemen en meeschrijven met hetgeen ik op het bord schrijf. Ik benadruk dat er geleerd moet worden. Dus niet alleen maar gesprekjes voeren en kijken hoe het met je gaat. Het onderwijs moet ook ergens toe leiden. Ik gebruik geen boeken en verzamel mijn eigen lesmateriaal. Ik schrijf op het bord waarvan ik denk dat zij het moeten onthouden. En als ze meeschrijven, dan hoop ik dat ze daarvan iets opslaan. Ik vind dat je op een andere manier nadenkt als je iets op papier zet dan als je typt. Dus ik heb mijn stiften altijd bij me en vraag altijd om een pen. Maar de essentie is wel dat er een connectie moet zijn om tot leren te komen. Daarom loop ik rond in de klas om te kijken of de lesstof ook geland is.

Vraag van Rutger aan Sergej: ‘Hoe houd je balans tussen individuele aandacht en begeleiding versus het lesprogramma, de opdracht van het onderwijs?’

De opdracht van het onderwijs verdwijnt bij mij soms wat naar de achtergrond. Studenten komen binnen en willen versnellen, zo snel mogelijk weg en doorstromen. Terwijl als je naar studenten kijkt, hun omgeving en de manier waarop ze op de opleiding zijn beland, schreeuwt dit allemaal om vertragen in plaats van versnellen.

Er is dan eerst persoonlijke groei nodig voordat er toegekomen kan worden aan het leren. De student heeft dan meer tijd nodig dan de nominale duur van de opleiding. Ik blijf dan zoeken naar een balans tussen wat er gevraagd wordt en wat er te verwachten is of mogelijk is. Natuurlijk wil ik niet te veel toegeven, maar soms moet ik een oogje dichtknijpen. Ik vind het vooral belangrijk om te kunnen vaststellen wat een student heeft geleerd en dat hij daarmee een aanwinst is voor het bedrijfsleven.

Vraag van Sergej aan Jennifer: Wat zie jij als jouw grootste prestatie als docent?

Twee stiften

Welk voorwerp staat voor jou symbool voor jouw rol als docent/begeleider?

Wat ik als docent doe in relatie tot de student wordt verbeeld door twee stiften. Ik heb altijd twee stiften bij me. Ik geef daarmee het voorbeeld. Het enige dat ik van studenten vraag is dat zij een pen meenemen en meeschrijven met hetgeen ik op het bord schrijf. Ik benadruk dat er geleerd moet worden. Ik schrijf op het bord waarvan ik denk dat zij het moeten onthouden. En als ze meeschrijven, dan hoop ik dat ze daarvan iets opslaan.

De kracht van relatie: liefde, aandacht én verantwoordelijkheid

Jennifer Christine Doppert, docent on-the-job NH Hotel (5/7)

Ik ben Jennifer en ik ben docent on-the-job bij NH Hotel Amsterdam-Zuid. Ik ben dus aanwezig op de werkvloer om studenten te coachen en werkbegeleiders te ondersteunen. Daarvoor werkte ik als deskmanager bij hetzelfde hotel. Ruim 5 jaar geef ik les op het mbo. Ik bouw met al mijn studenten een hele persoonlijke band op. Ik zie waar hun passies liggen en hun zorgen.

Elk mens heeft baat bij liefde en aandacht, maar zeker onze studenten. Jongeren zijn op zo'n kwetsbaar moment in hun leven, waarin ze vaak nog niet weten wat ze willen. Negen van de tien zijn gewend geraakt dat ze aandacht krijgen wanneer ze slechte dingen doen. Als je ze aandacht geeft, ongeacht of ze iets slechts doen of niet, dan hoeven ze dat gedrag niet meer te vertonen. Daarom ga ik vaak het gesprek aan: 'hé, waar komt het nou vandaan dat je die opmerkingen maakt? Wil je gewoon even bij me zitten of speelt er iets anders?' En vaak is het, 'nee, ik wil gewoon even bij je zitten'. Ik geloof echt in de kracht van de relatie. Een relatie bouw je op door liefde en aandacht. Het gaat niet alleen om de relatie tussen mij en studenten, maar ook tussen studenten onderling. Daarbij hoort ook dat ik studenten ondersteun in het ontdekken van hun verantwoordelijkheid in relaties. Ik stel de vraag: wat kan jij doen in deze situatie?

Niet iedereen krijgt liefde en aandacht vanuit huis. In onze leeromgeving zorg ik voor liefde en aandacht doordat studenten gezien worden. Als coach voor de frontoffice spreek ik collega's die zeggen: we hebben moeite met de begeleiding van deze studenten; er komt zo weinig uit in gesprek. Bijvoorbeeld bij een meisje dat erg timide is. Dan blijkt dat het gesprek veelal blijft bij het vak: 'weet je hoe dit werkt, wil je nog iets leren?' Ik vraag dan of ze weten wat ze in het dagelijks leven doet, haar hobby's en wat ze hiervoor gedaan heeft. Praat eerst eens met de mens in plaats alleen maar over datgene wat

'Het vraagt om de student niet alleen als student te behandelen, maar als mens die ook studeert'

ze moeten leren. Dat helpt bij het vormen van een relatie. Het maakt de begeleiding makkelijker, omdat ze de mens achter de student kennen. Het vraagt om de student niet alleen als student te behandelen, maar als mens die ook studeert. Elke student heeft iets anders nodig. Daarom denk ik dat er veel waarde zit in een student langer begeleiden. Door een sterke relatie aan te gaan kan je veel dieper onder de ijsbergen komen. Als je dan opmerkt dat er iets aan de hand is, kan je eerder tot de kern komen. Daarom neem ik elke dag met studenten tijd om te vragen: 'hoe gaat het met je?' 'Hoe gaat het thuis?' 'Zijn er dingen waar je tegenaan loopt?' 'Hoe gaat het met je vriendin, jullie waren naar Parijs toch?' Er zijn momenten dat ik denk: ik heb super veel te doen, dus ik heb eigenlijk geen tijd om die gesprekken te voeren. Maar ik weet dat het noodzakelijk is.

Die liefde en aandacht kan soms het verschil maken. Een van mijn studenten had een behoorlijke bumpy road gehad, met name in haar privéleven, waardoor ze veel moeite had om de opleiding te doen. Ik heb daarover veel met haar gesproken. Ook over dingen die niet met school te maken hadden. Ik heb haar niet persoonlijk geholpen met opdrachten, maar wel in er blijven zijn. Ook al deed zij soms ook dingen fout, waarvan ik dacht: 'waar ben je mee bezig?' liet ik haar niet vallen. Dat is altijd bij haar gebeurd. Toen ze haar diploma had behaald gaf ze mij een hele lieve brief waarin ze schreef: 'Door jouw liefde en aandacht bleef ik volhouden. Als ik jou niet had gehad, dan had ik me gewoon uitgeschreven. Eindelijk is er iemand geweest die gewoon bleef, ondanks dat ik soms domme dingen deed'.

Toch is de liefde en aandacht niet onvoorwaardelijk, ik denk dat dat een te groot woord is. Het zijn jongeren en ze moeten leren. Soms zijn er studenten die weleens een toon tegen mij aanslaan waarvan ik denk: 'zoek het even uit'. Als ze dan vervolgens terugkomen en zeggen: 'sorry Jen dat had ik niet mogen doen', dan is het prima, dan gaan we weer door. Het gaat erom dat studenten bewuste keuzes leren maken. Dus niet vanuit je primaire reactie, maar door na te denken voordat je een keuze maakt. Hierin moet je ze helpen, zonder het voor te kauwen. Dit leren ze met vallen en opstaan. Ik probeer het te begeleiden door hun innerlijk kompas aan te spreken: 'wat wil jij nou?' En door direct te benoemen wat ik zie: 'ik denk dat je dit kiest omdat iedereen dit nu kiest'. Dat kan alleen als de relatie goed is. Als ik iemand nauwelijks ken is het nogal een botte opmerking, maar met een student waar ik een goede relatie mee heb kan ik dat best zeggen zonder dat diegene zich aangevallen voelt.

Toch is liefde
en aandacht
niet
voorwaardelijk'

Het bouwen aan een soort community

Ik vind het feit dat mijn studenten soms langer blijven in ons lokaal heel mooi. Omdat ze het gewoon gezellig vinden om te praten over alles wat er speelt in hun leven. Dat betekent namelijk dat ze zich vrij voelen daarover te vertellen. En dat ze het dus dermate leuk vinden op school dat ze niet denken, ik ben klaar, ik pak mijn spullen en ga weg. Het wordt voor hen ook een soort community. Ze voelen zich thuis daar. Zeker bij de studenten die niet zo'n leuke thuissituatie hebben vind ik het fijn dat ze bij ons een plek hebben waar ze lol kunnen hebben, waar ook ruimte is voor blijdschap. Ze moeten al zoveel, het leven wordt nog serieus genoeg. Dus soms hoeft je gewoon even niets. Chipjes eten met z'n allen op de bank hoort er ook bij vind ik. Daarom probeer ik momenten te faciliteren, waarin ze kunnen samenkomen met elkaar. Waarin ze dingen samen kunnen bespreken, buiten schoolzaken om. Want nogmaals, student zijn is een onderdeel van hun leven, en voor hen is het meestal maar een heel klein onderdeel. Met een nieuwe groep speel ik bijvoorbeeld veel openhartige spelletjes, zodat ze gelijkenissen met elkaar kunnen zien. Dat helpt altijd voor het vormen van een band. Het helpt om elkaar te zien als meer dan medestudenten.

Relatie onderling stimuleren

Er zijn veel studenten die dezelfde problemen ervaren en daar graag met mij over willen praten. Terwijl studenten die door hetzelfde heen gaan meer steun aan elkaar kunnen hebben dan aan mij. Ik kan het wel proberen te begrijpen, maar als je niet in dezelfde situatie zit, kan je het nooit volledig begrijpen. Ik heb bijvoorbeeld twee studenten met een angststoornis. De een is daar verder in dan de ander. Ze schaamden zich er allebei voor en vonden het raar. En toen zei ik: hoe zou je het vinden als ik jou in contact breng met iemand die het zelf ervaart? Nadat beide ja hebben gezegd zijn we met z'n drieën een kop thee gaan drinken. Daarna zijn ze vriendinnen geworden. Vanaf dat moment konden ze elkaar adviseren, 'hoe ga jij daar mee om?' En op momenten dat het even niet zo goed ging op de werkvloer konden ze elkaar opzoeken zodat ze elkaar konden ondersteunen. Ik denk dat ze veel van elkaar kunnen leren en dat het helpt om het gevoel te hebben dat je niet de enige bent. Want ze zijn allemaal uniek, maar er zijn heel veel gelijke struggles tegenwoordig. Ik denk dat het altijd goed is om te zorgen dat ze zich daarin minder alleen voelen.

Voor anderen opkomen

De kracht van relatie zit ook in het opkomen voor anderen in de maatschappij. Ik denk dat er kansenongelijkheid in de wereld is en niet iedereen een stem heeft. Ook binnen de klas. Ik merk dat er studenten zijn die het wat lastiger vinden voor zichzelf op te komen. Dan vind ik het mooi als studenten die een haantje de voorste zijn, anderen helpen in plaats van zichzelf. Jij hebt de stem, dus gebruik het.

We hebben nu een meisje dat best buiten de boot valt binnen de klas en ook wel een beetje wordt gepest. Een van de studenten kwam dit aan me vertellen, echt zo'n pittige tante. Zij vond daar iets van. Dus toen heb ik haar gevraagd: 'wat heb jij op dat moment gedaan?' Toen zei ze: 'ja, niks'. Waarop ik reageerde: 'ik vind het heel goed dat je het nu tegen mij zegt, maar wat zou jij kunnen doen in die situatie? Zelf ben ik een dominant persoon die snel haar bek open trekt. Ik zou iemand aanspreken als ik het zie gebeuren. Dus als je ook zo bent, spreek dan iemand aan'. Toen heeft ze gezegd: 'je hebt daar helemaal gelijk in'. Vervolgens is ze het gesprek aangegaan en heeft ze de degene aangesproken op haar gedrag. Een week later kwam ze het aan me vertellen: 'het voelde echt goed dat ik dat heb gedaan'.

Om voor anderen op te komen is ook een stukje bewustwording van de wereld om je heen nodig. Studenten zijn soms alleen maar bezig met hun eigen wereld. Mijn studenten zeggen soms hoe zwaar ze het hebben, dat ze hun nagels niet kunnen doen. Dan zeg ik: 'maar hebben jullie enig idee wat er in de rest van de wereld gebeurt?' Ik heb dat een keer gehad bij de front office. De meiden waren allemaal aan het klagen over hoe zwaar hun leven wel niet was. Toen heb ik gevraagd of hun klasgenoot, een vluchteling uit Syrië, wilde vertellen hoe zijn reis naar Nederland was geweest. Toen werden ze even stil, van oh. Ik zeg 'ja, dan klinken jouw problemen toch ineens als niets'. Andere mensen zouden willen dat ze de problemen hebben die wij als vervelend ervaren.

Ik wil laten zien dat we het eigenlijk helemaal niet zo slecht hebben hier. Bij NH hebben we statushouders in het hotel. Het eerste wat studenten riepen was: 'nou lekker dan'. Toen hebben we het samen besproken: 'wat zijn statushouders überhaupt en hoe zou jij dat vinden?' Want er waren ook jongens van hun leeftijd. 'Hoe zou jij het vinden dat je nu zou moeten vluchten en dan ergens in Japan wordt gedropt, waar je de taal niet spreekt. Waar je in een hotel wordt gestopt en hier ontbijt, lunch en diner voorgeschoteld krijgt waarvan je denkt: wat is dit? Dat iedereen met je probeert te praten en chagrijnig wordt omdat je het niet begrijpt en dat je alles hebt achtergelaten wat je lief is.' Toen stonden ze er ineens heel anders in en dachten ze: 'misschien moeten we een inzamelactie gaan doen'. Het gaat om het bewustzijn, dat je bewust bent dat er meer gebeurt in de wereld dan alleen jouw leven bij NH Zuid of waar je ook vandaan komt.

Een brug bouwen naar de toekomst

Lieve docent, jij bent het, die kunstenaar. Jij bent het, die mag weten en niet weten. Die niet overal het antwoord op hoeft te kennen, maar wel wil verkennen. Jij kan ruimte maken om samen te kijken. Hé jij daar, zoek je mee.

Ik denk dat jongeren niet zo bewust bezig zijn met de toekomst, maar meer met wat ga ik volgende week doen? Ga ik naar een festival aankomende zomer? Ik probeer ze te ondersteunen om een brug te bouwen naar de toekomst. Enerzijds door ze te laten zien wat de consequenties zijn van wat ze doen op langere termijn, maar ook om veel over mezelf te vertellen. Ik wist ook niet precies wat ik wilde worden, maar ik probeerde wel bewuste keuzes te

'Ik probeer ze te ondersteunen om een brug te bouwen naar de toekomst'

maken. Ik wilde een carrière in de horeca, dus dan ga ik niet bij de Albert Heijn werken voor 1 euro meer. Ik ga het gesprek aan over wat ze willen. Wat vind je dan leuk? Waarom vind je het leuk? Waar haal je voldoening uit? Zie je dit voor altijd doen, ook al klinkt dat heel erg lang? Maar ook door te zeggen: ik wilde geen docent worden toen ik jullie leeftijd had en ik zit nu ook hier. Dus het is oké om het niet allemaal te weten, maar ik wil wel met studenten kijken waar ga je naartoe. Ik hoef het niet te weten voor ze, want het enige wat ik hoef te doen is vragen stellen. En af en toe te zeggen: 'kijk daar eens'.

De vraag van Sergej aan Jennifer was: Wat zie jij als jouw grootste prestatie als docent?

Dat studenten nadat ze gediplomeerd zijn, mij nog steeds opzoeken voor dingen, of hele leuke dingen met me delen. Bijvoorbeeld dat ze toch nog een studie zijn gaan doen, of een hogere functie hebben gekregen. Ik heb op social media best veel contact met oud-studenten. Maar ook dat studenten op een diploma-uitreiking tegen me zeggen: jou zal ik nooit vergeten. Ik heb zelf ook docenten gehad die het verschil maakten. Dus dat je een soort footprint achterlaat op een mensenleven. Ik denk dat dat mijn beste prestaties zijn. Dat is het mooiste aan dit vak: dat studenten zeggen: ik ga later aan mijn kinderen vertellen over jou als docent.

Jennifer wil graag weten van Simone: Hoe bouw je aan de relatie met studenten als je alleen klassikaal lesgeeft en vaak ook nog van korte duur?

Een chocoladehart

Welk voorwerp staat voor jou symbool voor jouw rol als docent/begeleider?

Het allerbelangrijkste in mijn rol vind ik liefde en aandacht. En een beetje plezier en gezelligheid. Plezier en gezelligheid koppel ik toch al snel aan eten, daarom dacht ik aan een chocoladehart.

Voel je welkom

Simone Laarmans, docent team on the job bij Hospitality (6/7)

Ik ben Simone en ik werk sinds drie jaar als docent bij team on-the-job. Ik geef les in Engels, leidinggeven, doorstroom naar hbo en ben daarnaast coördinator blended taal-en rekenonderwijs binnen on-the-job opleidingen. Al meer dan twintig jaar werk ik in het onderwijs en ik raak nog regelmatig verwonderd door al die jonge mensen. Ik zie hun dromen, talenten en zorgen. Het onderwijs is een plek waar een zaadje gepland kan worden voor de rest van hun leven, daarom werk ik er nog steeds met plezier.

Twintig jaar geleden reisde ik met mijn partner naar Paaseiland. Met een handvol toeristen kwamen we met het vliegtuig aan op het eiland. Ik weet nog goed hoe de vliegtuigdeuren openden, er een trappetje werd uitgerold en we feestelijk werden ontvangen. Sommige mensen maakten muziek, anderen begonnen te dansen. Blij verrast liepen we de trap af, waar we werden ontvangen door een vrouw met schelpenkettingen. Deze hing ze één voor één om de hals van elke bezoeker en vergezelde deze handeling met een aantal woorden uit haar eigen taal. De manier waarop zij ons welkom heeft gegeten zal ik nooit vergeten. Ik kreeg persoonlijke aandacht en een geschenk, ik voelde me gezien. Vanaf dat moment bedacht ik: dit ga ik ook doen, ik ga proberen mensen zich welkom te laten voelen bij mij. Tot op de dag van vandaag besteed ik daar veel tijd aan de eerste les. Kennismaken, doorvragen, studenten welkom heten. Ik wil dat er een verbinding ontstaat en het helpt als iemand zich welkom geheten voelt. Een goede start is het halve werk. Daar moet je tijd voor vrij maken en energie in steken.

‘Welkom heten gaat voor mij om verbinding leggen en de ander zien.’

Welkom heten gaat voor mij om verbinding leggen en de ander zien. Ik doe dit door letterlijk te laten weten: ik zie jou. Door hun namen na de eerste les meteen te onthouden en met de kennismaking bepaalde vragen te stellen. Ik maak aantekeningen van wat studenten gezegd hebben zodat ik er de

volgende les op terug kan komen, bijvoorbeeld door te vragen hoe het is gegaan met iemands rijexamen. Na de les schrijf ik het meteen op, want anders vergeet ik het. Ik denk dat het helpt om snel persoonlijk te worden, door te vragen naar wat er privé speelt en daarop terug te komen. Door dingen te vieren die gevierd mogen worden, omdat iemand het goed doet. Letterlijk gewoon persoonlijke aandacht geven. Ik deel ook informatie over mezelf tot een bepaalde hoogte, zodat er een verbinding kan ontstaan. Het gaat erom dat zij een goede indruk van je krijgen, en denken: ‘deze docent is benaderbaar’, zodat je dat verder kan uitbouwen.

De verbinding leg ik niet alleen één-op-één, maar ook met de groep. We besteden aandacht aan de kennismaking aan de hand van een werkvorm. De laatste keer was het een naambordje waarbij ze hun naam zo mooi mogelijk opschreven samen met een paar eigenschappen die hen typeerden. Het gaat om het creëren van een ‘samen’. Hierbij helpt

het om duidelijk te maken dat we hier samen zitten met een doel: we zijn hier om samen te leren. We zitten hier niet alleen voor jouw leerroute. Tuurlijk moet je het zelf doen, maar we zijn er voor elkaar en ik ben er voor jou, dus je staat er niet alleen voor.

‘Studenten hebben niet alleen iemand nodig die begeleiding geeft, maar ook iemand waar ze op kunnen bouwen’.

Ik denk dat onderlinge verbinding bijdraagt aan een veilig leerklimaat, waarin iemand, zover als dat het mogelijk is, zichzelf kan zijn in een groep. Studenten hebben niet alleen iemand nodig die begeleiding geeft, maar ook iemand waar ze op kunnen bouwen. Er zijn momenten waarop ik verbinding belangrijker vind dan de leeropbrengst van een specifieke les. In de les benader ik iemand vanuit de rol van de student. Tegelijkertijd, weet ik dat studenten veel meer rollen hebben. Bij sommigen spelen er serieuze dingen, zowel mentaal als fysiek. Tijdens de les kan ik dan in gesprek gaan. Als het even niet gaat kunnen we samen besluiten: vandaag hoeft je even niet in de rol van de student te zitten. Dan verwacht ik in de les even niets, dat komt de volgende keer wel weer.

Leren gaat namelijk om meer dan alleen kennis. Veel vereiste kennis is tegenwoordig gemakkelijk op te zoeken. Natuurlijk zijn er bepaalde dingen die gewoon kennis vereisen, maar de vraag is hoever je daarin gaat als docent. Je moet weten hoe je bij kennis komt, maar vervolgens liggen er nog grote vragen open als student: hoe kan ik binnen de maatschappij een bijdrage leveren, samenleven en een goed leven opbouwen voor mezelf? De vaardigheden die daarvoor nodig zijn worden alleen maar belangrijker. Ik zou meer tijd willen besteden aan die persoonsvorming. Als groep zijn we een soort mini-maatschappij. De vraag is: ‘hoe sta jij in die groep nu? Hoe ga je met elkaar om? Ga je iemand de hele tijd dissen en commentaar geven, of kan je ook proberen met een andere bril naar die persoon te kijken?’

De student telkens opnieuw verwelkomen

Ja docent, jij bent het. Die kunstenaar. Jij bent het die telkens opnieuw mag beginnen. Die elke les, elke ontmoeting een stukje wit doek kan inkleuren. Jij kan improviseren met wat zich nu aandient.

Het onderwijs is een plek waar mensen zich kunnen ontwikkelen en waarin je als docent, begeleider of coach een rol vervult. Ik vind groei het mooiste wat er is, alles wat je aandacht geeft gaat groeien. Je hebt ook te maken met jongvolwassenen die zich soms niet sociaal wenselijk gedragen. Hoe ga je daar dan mee om? In het onderwijs kan je geen dossier aanleggen omdat de student niet functioneert, zoals in het bedrijfsleven. Je bent als docent en

‘In het onderwijs kan je geen dossier aanleggen omdat de student niet functioneert, zoals in het bedrijfsleven’.

student aan elkaar gekoppeld, je bent verbonden, en daar moet iets uit komen. Er wordt verwacht dat het iets goeds is, wat helaas niet altijd lukt. Dat is een hele klus, waar vanuit maatschappelijk oogpunt niet altijd waardering voor is. Bij sommige studenten gaat dit met vallen en opstaan. Ook die studenten probeer ik echt te zien. Ze zijn als bloemetjes tussen twee stoeptegels waar je normaal aan voorbij zou lopen.

Dit vraagt van de docent om steeds opnieuw te beginnen en met eindeloos geduld te zoeken wat aansluit bij de student. Soms denk je: nu heeft de student het te pakken en dan is de output toch minder dan verwacht. Dan ga ik bij mezelf te rade: heb ik het misschien niet duidelijk genoeg uitgelegd of niet de juiste werkvorm gebruikt? Vorige periode had ik een student bij wie de cijfers voor de ogen dansten. Elke week probeerde ik een andere manier uit: de opdracht samen maken en haar een kritisch weerwoord geven, een goed voorbeeld laten zien, het voorrekenen. Uiteindelijk heeft ze de deadline niet gehaald door tijdsdruk. Dus ben ik weer opnieuw feedback gaan geven. In het onderwijs moet je geduld kunnen opbrengen. Zolang ik het gevoel heb dat de student er tijd en energie in steekt, doe ik dat ook.

Naast veel geduld is het soms ook belangrijk een duidelijke grens te stellen zodat er weer ruimte ontstaat om de student te ontmoeten. Bijvoorbeeld door hardop te benoemen dat ik moeite heb met het gedrag. Als dit gaat over een individuele student neem ik iemand even apart, als het over het groepsproces gaat dan spreek ik de hele groep erop aan. Een voorbeeld hiervan is dat ik tips wilde meegeven voor een deadline van het vak. De les was rumoerig en ik werd vaak onderbroken. Na vier keer opnieuw te zijn begonnen heb ik letterlijk gezegd: 'Dit is mijn grens, ik kom even niet met die tips, komen jullie straks maar naar mij toe met wat je hebt opgeleverd'. Dat heb ik toen letterlijk gezegd. Op dat moment viel de klas stil, omdat het niet is hoe ik het normaal doe. Daarna leek het alsof sommige studenten mijn corrigerende rol op zich namen. Sommigen zeiden: ze heeft een punt, we moeten hier iets mee.

'Ik zie mezelf als vervoersmiddel van de student'.

Ik haal wel weg wat voor jou te veel is

Ik zie mezelf als een vervoersmiddel van de student. Ik help de student om van A naar B te komen. In sommige gevallen help ik de oversteek te maken naar het vaste land. Ik probeer zoveel mogelijk manieren te creëren waarop de student zich kan ontwikkelen. Dus of dat nou is in de klas, door te luisteren of zelf op onderzoek uit te gaan. Daarom probeer ik in de les te differentiëren, al is het lastig dit te doen. Effectief differentiëren, keer op keer, iedere les. Ik ga eerst met studenten kijken: wat kennen ze al, wat weten ze al en op basis daarvan laat ik ze iets anders doen.

Wat ik doe in de relatie tussen student en wereld wordt voor mij verbeeld door een afbeelding van een boek waar de letters uitvallen. Ik heb iets met talen en spreek zelf meerdere talen. Dit was voor mij een manier om verbinding te kunnen maken met

verschillende culturen. In mijn rol als docent zie ik dat een boek ervoor kan zorgen dat studenten meteen in de weerstand schieten. Dan denk ik ja, er staat heel veel tekst. Het kan voor die student helpen om wat letters weg te halen. Als je even niet kijkt naar hoe dik het boek is, maar verder probeert te kijken dan die tekst alleen. Dan kan je er heel veel van leren en dan is het niet eng meer. Gewoon doen, ik haal wel weg wat voor jou misschien te veel is, denk ik dan. Verbinding leggen tussen student en wereld is dus soms gebaat bij beperking.

Jennifer vroeg aan Simone: hoe behoud je connectie met studenten als je alleen klassikale lessen geeft in een korte periode?

Ik begin altijd in een lessencyclus met veel tijd voor verbinding. Ik probeer een veilig leerklimaat te scheppen. Dat heb je natuurlijk niet zo 1,2,3. Maar je kunt van tevoren wel meteen een duidelijk indruk geven van jezelf. Het zit hem echt in de verbale en non-verbale communicatie. Hoe je je opstelt, hoe je met ze praat. Door iedere keer terug te keren op dingen die de vorige les speelden, te vragen naar wat er privé speelt en daarop terug te komen. Dingen vieren die gevierd mogen worden, met anderen erbij, omdat iemand het goed doet. Persoonlijke aandacht geven en echt de persoon zien.

Simone is benieuwd: Wat heb jij nodig, vanuit de onderwijskant om jouw rol goed en met plezier te kunnen vervullen? En wat maakt het dat je deze rol wil vervullen als werkbegeleider?

De handgemaakte schelpenketting

Welk voorwerp staat voor jou symbool voor jouw rol als docent/begeleider?

Deze handgemaakte schelpenketting staat voor mij symbool voor verbinding. De manier waarop zij ons welkom heeft geheten zal ik nooit vergeten. Ik kreeg persoonlijke aandacht en een geschenk, ik voelde me gezien. Vanaf dat moment bedacht ik: dit ga ik ook doen, ik ga proberen mensen zich welkom te laten voelen bij mij.

Met gestrekt been en fluwelen handschoen

Addie van Olderen, docent on-the-job en docent Duits (7/7)

Sinds zes jaar geef ik les op het mbo. Ik heb een achtergrond in de bediening waarvan de meeste jaren bij Van de Valk in Sassenheim. Daar heb ik als praktijkopleider mijn basis gelegd voor het on the job onderwijs. Als docent on the job ben ik aanwezig op de werkvloer waar ik studenten coach en werkbegeleiders ondersteun in hun taak studenten het vak te leren. Sinds kort ben ik ook docent Duits. Ik spreek veel studenten en zie waar hun passies liggen en zorgen.

Ik kan best direct en hard zijn. Gewoon to-the point, geen gelul eromheen. Daardoor weten studenten wat ze aan me hebben. De een vindt dat moeilijker dan de ander, die heeft wat meer tijd nodig om eraan te wennen. Directe communicatie schept ook duidelijkheid. Ik had een student die nooit de hand in eigen boezem stak, het was altijd de schuld van de ander. Op een gegeven moment is dat klaar. Dan zeg ik: kappen met die onzin, jij moet het gaan doen, jij wilt het doen. Dan ga je er wel wat voor moeten doen. Vervolgens vraagt het wel weer om het een beetje op te pakken met de fluwelen handschoen. Door te zorgen dat je er voor haar bent met hulp. Wij hebben er ondertussen voor gezorgd dat er voor haar een veilige omgeving was. Het heeft even geduurd, maar na een half jaar heeft zij bijles genomen. Volgens mij heeft ze uiteindelijk zelfs een voldoende gehaald, terwijl ze eerst niet hoger kwam dan een 4,5. Ik zie mezelf als een oom, grote broer. Ik leef me in en ik luister, maar ik ben er soms ook om een schop onder de reet te geven en de waarheid te zeggen uit bezorgdheid.

Ik kom uit het bedrijfsleven. Als je daar niet functioneert dan was het een gesprek of twee en dan vlieg je eruit. Dat was even wennen toen ik in het onderwijs kwam, maar ik ben er anders naar gaan kijken. Ik ben ook afstudeercoach. Daar ontmoet ik studenten die in 2018 zijn begonnen en niet reageren op berichten. In het begin dacht ik: 'ik ben er helemaal klaar mee'. Voorheen was het kappen en weg ermee, nu zie ik ook dat het gewoon doorzetters zijn. Een student heeft pasgeleden Duits gehaald. Na twee jaar kommer en kwel heeft ze wel doorgezet en uiteindelijk loopt ze met een diploma de deur uit. Als studenten na lange tijd op gesprek komen, ga ik weer met verse moed aan de slag. Maar wel met kaders. Vorige week had ik een student waarbij we de vorige keer op papier hadden gezet: afstuderen op 26 september. Dan zeg ik: 'Goedemorgen, fijn dat je er bent! Waar heb ik dit bezoek aan te danken? Dat je er vandaag bent is fantastisch, ik verwacht je volgende week ook. Dan gaan we volgende week afspraken maken. Ik ben nu met anderen bezig en ik wil eerst wat zien van jou. Dan krijg je wat van mij'. Die grenzen en duidelijkheid hebben ze nodig. Dat heeft iedereen nodig denk ik.

‘De rol van de docent lijkt op die van de sherpa. Een sherpa loopt achter je, om je te begeleiden en ondersteunen’

Het gaat erom een band te krijgen waarin je ongemakkelijke vragen kunt stellen. Bijvoorbeeld over motivatie voor de studie. Laatst had ik een gesprek voor wie deze opleiding de tweede opleiding is. Hij zei, ‘ik moet’, maar van wie moet je nu echt? Hij zei, ‘ja van mijn ouders’. Dan vraag ik: ‘maar wat wil jij?’ Hij was nu blij om te werken. Toen vroeg ik: ‘Wat is anderhalf jaar van je leven waard?’ ‘Ja dat is een goede vraag zegt hij’. ‘Daar weet jij alleen een antwoord op’, reageerde ik. Een week later had hij zich uitgeschreven. Enerzijds is dit niet wat je wilt, je wilt ze binnenhouden. Deze student strugelde al vanaf het begin van zijn eerste opleiding, die hij ook niet heeft afgemaakt. Toen is hij een jaar er tussenuit geweest en heeft gekozen voor een lager niveau. Na een half jaar of een jaar kwamen weer dezelfde struggles. Je kunt blijven vechten en denken we moeten hem binnenhouden. Maar misschien is dit wel goed voor hem. Studenten moeten zichzelf ontdekken en soms keihard op hun bek gaan. Misschien wel twee, drie keer. Dat heb ik zelf ook gedaan. De rol van de docent lijkt daarin op de rol van de sherpa. Een gids wijst jou helemaal de weg en zegt wat je moet doen. Een sherpa loopt achter je, om je te begeleiden en te ondersteunen. Ik denk dat we meer sherpa’s moeten zijn om studenten te helpen. En als ze drie keer links lopen, dan lopen ze lekker drie keer links.

Mezelf laten zien

Om directe gesprekken te kunnen voeren laat ik ook zien wie ik ben. Dat is logisch, vanuit wederzijds respect. Ik weet toch ook allerlei dingen over hen, dan mogen ze ook dingen weten van mij. We hoeven geen vrienden te worden, maar als je niets deelt met iemand krijg je geen relatie. Het gaat er ook om dat het gezellig en leuk is. Anders ben ik in de les die Duitse Führer, daar heb ik helemaal geen zin in. Ik wil kunnen vragen: hoe was je weekend? Wat heb je gedaan, wat neem je eruit mee?

Ik laat ook zien wie ik ben. Dat is logisch, vanuit wederzijds respect’

Ik toon ook in de les wanneer ik gefrustreerd ben of het even niet meer weet. Laatst heb ik een keer de klas stilgelegd omdat het niet liep. Toen zei ik: ‘Jongens, ik weet het even niet meer. Ik heb allemaal gevoelens die ik niet thuis kan brengen en ik voel me gefrustreerd’. Voordat ik het lokaal uitliep heb ik gezegd: ‘ik wil dat jullie hier nu samen naar gaan kijken. Want ik ga dit niet meer trekken, de volgende keer ook niet, dus hoe kunnen we dit oplossen’.

‘Als docent moet je een beetje meebewegen, als een goede paraplu in de storm.’

Toen heb ik ze een kwartier gegeven. Ondertussen is een collega binnengelopen om ze even te helpen. Toen ik terugkwam, vond ik een relaxte groep die wat op papier had gezegd. Ze durfden dat ook te delen, de een wat meer dan de ander. Ik hoop dat ze zich wat bewuster zijn geworden van hoe ze zich hebben gedragen. Er zijn ook concrete punten uit gekomen. Ze hebben bijvoorbeeld behoefte aan socialisatie, ze

zien elkaar maar één keer in de week. Voor die behoefte gaan we ruimte inbouwen, de eerste 10 minuten mogen ze ouwehoeren, daarna gaan we snel van start. Flexibiliteit als docent vind ik kneiter belangrijk. Als docent moet je een beetje meebewegen, als een goede paraplu in de storm.

Oom, grote broer

Ik zie mezelf als een oom, grote broer. Je ziet me niet altijd, maar ik ben er wel. Je voelt me en weet dat ik er ben. Een oom of grote broer luistert naar je, geeft je advies en soms een schop onder je reet. Een keer de waarheid zeggen of boos worden, maar dan uit bezorgdheid. Ik vraag studenten naar wat er speelt. Ik ga het niet oplossen, maar ik kan wel advies geven. Misschien moet je dit gaan doen, of daar eens kijken. Uiteindelijk is het aan hen, om het daadwerkelijk te doen. Ze willen allemaal volwassen zijn, maar zijn het absoluut niet. Maar zo benader ik ze wel, door eerlijk en direct te zijn. De betrokkenheid die bij een grote broer hoort, leidt soms ook tot emotionele gesprekken. Ik heb een student gehad met wie ik niet door een deur kon. Die liep erg te kutten en te kloten. Ik kwam daar meer in een oordelende rol van de kritische ouder. Tijdens gesprekken met ouders zat ik in de emotie en de student ook. Dat werkte niet. Maar bij de diploma-uitreiking werd ik in de armen gesprongen door diezelfde student. Dat was echt heel mooi. Het blijft toch aanvoelen per persoon, misschien was het beter geweest om het iets meer met de fluwelen handschoenen aan te pakken. Ik weet het niet, maar we zijn wel tot resultaat gekomen. De student heeft me bedankt voor wie ik was en hoe ik het heb gedaan.

*‘Ze willen
allemaal
volwassen zijn,
maar zijn het
absoluut niet.’*

Yin en Yang

Ja, stoere docent, jij bent het, die kunstenaar. Jij bent het die een liefde kan laten opbloeien voor het werk, die ons kan meenemen in een proces dat wij beiden nog niet kenden. Jij kan versieren en verleiden met schoonheid en donkerte.

*‘Het onderwijs is
schoonheid en
donkerte, yin en
yang.’*

Het onderwijs is een stukje verleiden. Elke les probeer je ze te verleiden om mee te doen. Het is ook een stukje show. Studenten weten heel vaak niet wat ze willen doen. Het is dan niet hun passie om onderwijs te volgen, eerder een zorg. Het is dan lastig om die studenten aan te haken. School is ook gewoon stom. Die verleidingskant past ook bij mij. Om kwart over negen in de ochtend ga ik er met gestrekt been in: ‘Goedemorgen zonnestraaltjes’. ‘Je bent wakker geworden, het is een fantastische dag’. Af en toe worden ze gek van me en word ik ontvangen met rollende ogen. Ik probeer de les leuk te houden, bijvoorbeeld ook door muziek op te zetten tijdens het zelfstandig werken.

Aan de andere kant zit er ook een donkere kant aan het onderwijs. Wanneer het nodig is om de harde waarheid te zeggen of een keer boos te worden uit bezorgdheid. Het onderwijs is

schoonheid en donkerte, yin en yang. Het is af en toe mooi, maar af en toe is het ook leeg en duister.

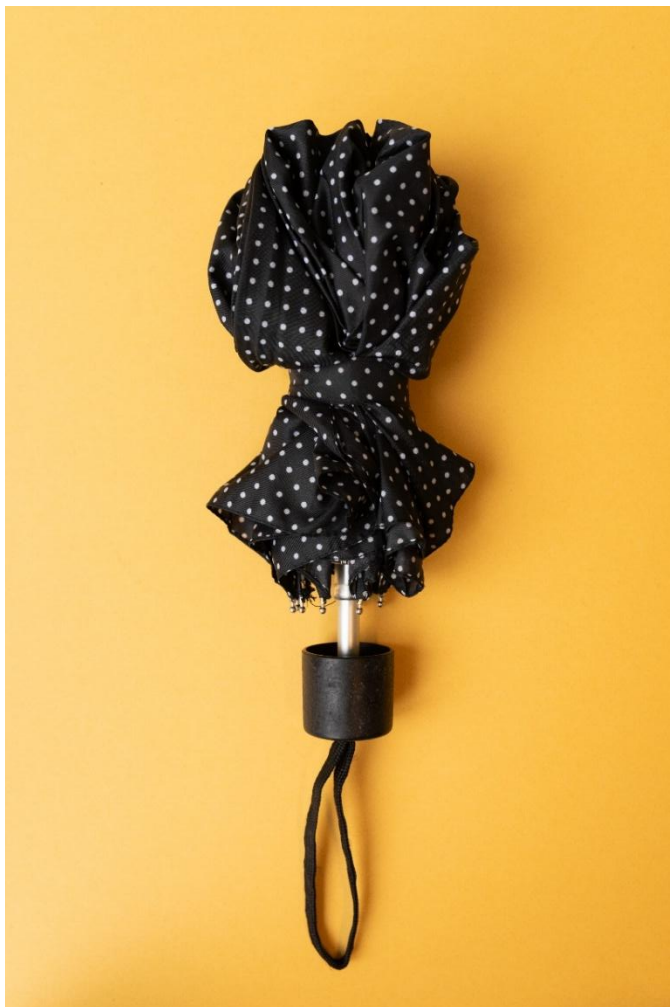
Doorgeefvraag

Simone wilde graag weten van Addie: wat heb jij nodig om je rol met plezier te kunnen vervullen, als praktijkopleider?

Minder rompslomp, minder administratie en minder gezeik. Ik ben daar vanuit het bedrijf, vanuit de passie voor mijn vak en mijn branche. Hotellerie, restaurant. Ik wil jullie begeleiden en meenemen binnen het bedrijf. Ik ben er voor de studenten, vier, vijf dagen per week. Niet voor de poppenkast van de administratie.

Addie wil graag weten van Niels: Hoe breng jij je liefde voor het vak over en hoe zorg je dat studenten onderdeel worden van de Van de Valk familie?

Een paraplu

Welk voorwerp staat voor jou symbool voor jouw rol als docent/begeleider?

De paraplu staat voor mij voor flexibiliteit, vertrouwen en relatie. De paraplu buigt mee met de wind. Als het stormt, hou je hem voor je, zodat je uit de regen staat. Hij klapt een keer dubbel, maar als je een goede hebt, dan kan je hem terugbuigen. Je kunt erop vertrouwen wanneer het regent, in onzekere tijden. Een paraplu verbindt mensen. Als het regent sta je lekker schouder aan schouder met z'n allen.